

2026-03-24**Brottsofferjouren Sverige**

Hammarby fabriksväg 25, 6 tr

120 30 Stockholm

info@brottsofferjouren.sewww.brottsofferjouren.se**Växel:** 08-644 88 00**Brottsofferstöd:** 116 006

Remissvar av **SOU 2025:111 Rättssäkerhetens pris**

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad utredning och vill framföra följande. Av tidsmässiga skäl har BOJ:s analys främst fokuserat på de delar av utredningen som är centrala ur ett brottsofferperspektiv. Detta gäller särskilt målsägandes roll i rättsprocessen, rätten till målsägandebiträde och målsägandestöd samt de kapitel som behandlar enskilt anspråk på grund av brott, enskildas ersättning för rättegångskostnader i förvaltningsprocessen och rättshjälp.

Sammantaget välkomnar BOJ flera av de reformer som föreslås i utredningen, särskilt de som syftar till att stärka brottsoffers tillgång till juridiskt stöd och förbättra möjligheterna till rättslig prövning. Samtidigt bedömer BOJ att vissa delar av förslagen kan få oönskade konsekvenser för målsägandes ställning i processen och därför behöver justeras.

BOJ ser positivt på att utredningens utgångspunkt varit *access to justice*. Vid tillämpningen av en sådan utgångspunkt är det av central betydelse att inte enbart den misstänktes rättssäkerhet beaktas, utan även brottsoffrets rätt till rättssäkerhet, skydd och upprättelse. Generellt anser BOJ att detta perspektiv i stor utsträckning har beaktats i utredningen, dock inte i alla delar.

Målsägandes rätt att biträda åtalet tas bort

BOJ har inga invändningar mot att målsägandes rätt att biträda åtalet jämte åklagaren tas bort, under förutsättning att de föreslagna förändringarna sammantaget stärker – och inte försvagar – målsägandes ställning i processen.

BOJ ser dock en risk att grupp målsägande hamnar i ett otydligt rättsligt läge. Det gäller de målsägande som inte väcker talan om enskilt anspråk men som, utifrån sin roll som brottsoffer, har ett legitimt intresse av att följa och delta i rättsprocessen samt av utgången i ansvarsfrågan.

BOJ delar inte utredningens uppfattning om att det i regel är självklart för målsägande att väcka talan om enskilt anspråk, eller att det enskilda anspråket generellt väger tyngre

för målsägande än frågan om gärningspersonens straffansvar. För många brottsoffer är just ansvarsfrågan central för upplevelsen av rättvisa och upprättelse.

Det finns därför en risk att utredningens förslag leder till att vissa målsägande i praktiken får en mer begränsad möjlighet att delta i processen. BOJ anser att detta bör uppmärksammas och att ytterligare överväganden kan behövas för att säkerställa att även denna grupp målsägande ges ett tillräckligt processuellt skydd.

I likhet med flera av utredningens övriga förslag välkomnar BOJ de förtydliganden som görs kring målsägandens rätt att ställa frågor till den tilltalade under huvudförhandlingen samt rätten till insyn och närvaro under förhandlingen. BOJ anser dock att dessa rättigheter inte enbart bör tillkomma målsägande som väcker talan om enskilt anspråk, utan bör vara kopplade till målsägandes ställning som brottsoffer.

BOJ delar uppfattningen att det är staten och inte det enskilda brottsoffret som ska bära ansvaret för att utkräva ansvar för brott och därigenom bidra till brottsoffrets upprättelse. Förslaget kan ses som ett steg i denna riktning. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att förändringarna inte leder till att målsägandes ställning i processen försvagas. BOJ ser därför positivt på att utredningen värnar målsägandens möjlighet att överklaga domar, även i ansvarsdelen, i de fall åklagaren väljer att inte överklaga. Detsamma gäller rätten att överta ett nedlagt åtal eller att väcka enskilt åtal i de fall där detta är aktuellt.

Förändringar i rätten till målsägandebiträde

BOJ har under lång tid verkat för att fler brottsoffer ska få tillgång till målsägandebiträde i ett tidigare skede av processen och ser därför positivt på de förslag som presenteras i utredningen.

BOJ välkomnar särskilt det utvidgade omedelbarhetskravet gällande förundersökningsledares ansökan om målsägandebiträde som innebär att det inte längre kommer att gälla enbart sexualbrott utan även andra brottstyper som begås i nära relation.

BOJ står bakom utredningens förslag att inte begränsa omedelbarhetskravet till specifika brottstyper utan att låta det omfatta alla brott som typiskt sett kan ligga till grund för ett förordnande av målsägandebiträde och som begås i nära relation. Detta är av stor betydelse för att reformen ska få genomslag även i situationer där brottsrubriceringen initialt inte klassificeras som exempelvis grov kvinnofridskränkning, hedersförtryck eller liknande brott.

BOJ ställer sig också bakom förslaget om att tydliggöra att inte enbart brottets art, utan även faktorer som ålder, sjukdom och funktionsnedsättning ska utgöra grund för förordnande av målsägandebiträde.

Vidare ser BOJ positivt på att rätten till målsägandebiträde i högre rätt utvidgas något. Samtidigt bedömer BOJ att ytterligare åtgärder krävs för att brottsoffer i praktiken ska ha *access to justice* även i överinstanser. Det föreslagna målsägandestödet kan utgöra ett värdefullt komplement, förutsatt att stödet inte ersätter målsägandebiträde i situationer där behov av juridiskt biträde faktiskt föreligger. BOJ bedömer dessutom att begränsningen till tre timmars arbete per ärende, om inte särskilda skäl föreligger, är snävt tilltagen och bör utvidgas.

Målsägandes processuella rättigheter vid talan om enskilt anspråk på grund av brott

BOJ tillstyrker förslaget att ett förordnande av målsägandebiträde ska bestå även när handläggningen av det enskilda anspråket skiljs från brottmålet, både i ordinära och förenklade tvistemål.

BOJ delar också utredningens uppfattning om vikten av att värna huvudregeln att enskilda anspråk på grund av brott ska handläggas gemensamt med brottmålet. En gemensam handläggning bidrar till att hålla nere processkostnaderna och minskar risken för att brottsoffer ska behöva hantera parallella rättsprocesser under en längre tid.

I de fall handläggningen av det enskilda anspråket ändå skiljs från brottmålet anser BOJ, till skillnad från utredningen, att ytterligare skydd för målsäganden behövs.

Utredningen bedömer att det inte bör införas en särskild bestämmelse som begränsar målsägandes ansvar för rättegångskostnader i mål där det enskilda anspråket skiljs från brottmålet. BOJ delar inte denna bedömning. BOJ anser att en sådan bestämmelse bör införas.

Att ett brottsoffer vid återkallelse eller vid ogillande av skadeståndstalan kan bli skyldigt att ersätta gärningspersonens rättegångskostnader, även i fall där gärningspersonen dömts för brottet, är enligt BOJ:s mening inte rimligt. Risken är särskilt problematisk i situationer där det är domstolen som valt att skilja handläggningen av det enskilda anspråket från brottmålet, det vill säga när brottsoffret själv inte valt att inleda en separat process. BOJ anser därför att den bestämmelse som föreslås för att skydda offentliganställda från att behöva betala motpartens rättegångskostnader i motsvarande situation bör gälla samtliga brottsoffer.

Rättegångskostnader i förvaltningsprocessen

BOJ tillstyrker utredningens förslag i denna del. Möjligheten för enskilda att i vissa fall få ersättning för rättegångskostnader gentemot det allmänna i förvaltningsmål är enligt BOJ ett viktigt steg för att stärka den enskildes rättssäkerhet.

Rättshjälp

BOJ tillstyrker utredningens förslag om en höjd inkomstgräns för rättshjälp. BOJ delar även utredningens bedömning att inkomstgränsen bör kopplas till prisbasbelopp i stället för att fastställas till ett statiskt belopp. En sådan konstruktion innebär att gränsen automatiskt kan följa den ekonomiska utvecklingen över tid.

BOJ välkomnar även förslaget om något utökade möjligheter till rättshjälp i förvaltningsärenden.

Monica Ekström
Förbundsordförande
monica.ekstrom@boj.se

Ylva Sperling
Generalsekreterare
ylva.sperling@boj.se